

Purperkoet *Porphyrio porphyrio* in Lepelaarplassen, Zuidelijk Flevoland

Klaas J. Eigenhuis & Dirk J. Moerbeek

Op 20 augustus 1993 bezochten Dirk Moerbeek en ik Zuidelijk Flevoland om enkele tips na te trekken (juvenile Grauwe Kiekendief van Allen Liosi, twee Reuzensterns van Marcel Scholten).

Pas om ongeveer 20.30 uur kwamen wij bij de Lepelaarplassen aan, waar het heerlijk rustig vogelen was in verband met de afsluiting van de Oostvaardersdijk voor doorgaand verkeer.

Wij hadden zeker al een kwartier onze blikken over de aanwezige vogels laten gaan, toen ik opeens een Purperkoet in mijn kijkerbeeld kreeg. De vogel deed nochtans geenszins zijn best om zich te verstoppen. Hij stond geheel vrij, iets afgezonderd achter Slob- en Wilde eenden, poetste wat, strekte af en toe eens een vleugel of liep ogenschijnlijk wat doelloos heen en weer, kopknikkend en staartwippend. Dirk greep onmiddellijk naar zijn schetsboek en zag, toen ik mij naar een nabijstaande telefooncel had begeven, hoe de vogel een stuk stengel, vermoedelijk van een Lisodde (*Typha*) in zijn ene klauw nam en voor consumptie naar zijn grote rode snavel bracht: typisch eetgedrag voor deze soort.

Wij realiseerden ons het belang van de bepaling van de ondersoort. Afgezien van de opvallend witte onderstaart, was de vogel verder éénkleurig donker paarsblauw. Ik meende weliswaar op de bovendelen, in het inmiddels niet zo beste licht meer, een groenzwem te kunnen onderscheiden, maar Dirk deelde die mening niet. De intens rode snavel en bles daarentegen waren tot ver in de duisternis te zien, evenals de lange rode poten. Het rood van de poten was lichter dan dat van de snavel en bles. Van een ring was geen sprake, ook niet als de vogel bij het lopen de voeten uit het water tilde.

De vogel was zich kennelijk van zijn 'gewichtigheid' bewust. Toen een aantal eenden zich overhaast en zenuwachtig uit de rietkant verwijderde naar het midden van de plas (de oorzaak zou een Ree kunnen zijn geweest, maar wij hadden daar helaas geen oog (meer) voor (over)), liep de Purperkoet slechts licht gehaast, maar uiterst waardig, schuin naar de kant toe om het op enige afstand daarvan welletjes te vinden en om vast te stellen dat de rust bij de eenden zich inmiddels weer had hersteld.

Pas tegen 21.30 uur moesten wij onze verdere waarnemingen opgeven, zeer tot teleurstelling van Hans ter Haar en Alex Buhr, die nog in het donker kwamen aanrijden in de hoop het mirakel te kunnen meemaken. Wij verwachtten niet anders of de volgende dag zou de Purperkoet zich op veel grotere schaal aan het toegestroomde volk tonen, maar helaas was het wachten de volgende zaterdag (21 augustus 1993) tevergeefs.

■ Klaas J. Eigenhuis, Seringenstraat 6, 1431 BJ Aalsmeer, 02977 - 23 238.

Hieronder volgt de nauwkeurige beschrijving die Dirk Moerbeek ter plaatse van de Purperkoet maakte.

Grootte & bouw: Formaat ongeveer als Slobeend, iets kleiner dan Wilde Eend (met beide soorten direct vergelijkbaar). Kleine kop, korte smalle hals en fors lichaam. Bovenzijde 'gebochelde' indruk makend. Lichaam zijdelings afgeplat (te zien in achteraanzicht), herinnerend aan bouw Waterral. Platte bovenkop. Afgerond achterhoofd. Dikke buik. Bolle onderstaartdekveren. Korte afgeronde vleugels, beide gaaf. Korte staart. Stevige dijën. Uitgebreide bles op voor-

Mogelijk is de vogel naar de Oostvaardersplassen verhuisd. Het is ten minste niet te hopen dat hij zich 's nachts door een roofdierje heeft laten verrassen. Ook zondagavond daaropvolgend was de Purperkoet niet thuis.

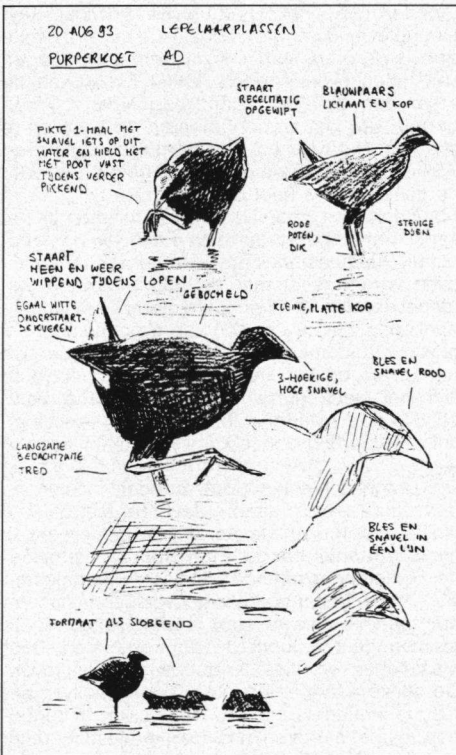
Bij de volgende verplichte literatuurstudie kwamen wij in het Handbuch der Vögel Mitteleuropas (Glutz von Blotzheim, Bauer & Bezzel 1973) veelvuldig verwijzingen tegen naar Het Vogeljaar (1971, 1972). Onze vogel heeft behoort tot de ondersoort *porphyrio* (uit Spanje en Noord-Afrika) of *aegyptiacus/madagascariensis* (uit Egypte, West-, Oost- en Zuid-Afrika). Er wordt wel verondersteld (in de geestdriftigste bewoordingen) door Wille (1984, *Wielewaal* 50: 220-226), dat zomerse uitdroging van hun biotoop de Purperkoeten dwingt tot verplaatsing naar vochtiger gebieden. Het frequent voorkomen van Purperkoeten in Frankrijk (Dubois, Yésou & LPO, 1992. *Les oiseaux rares en France*), in tegenstelling tot bijvoorbeeld Groot-Brittannië, zou de weergave van de exodus van de Spaanse vogels kunnen zijn. Er worden echter ook wel Purperkoeten met opvallend lichte koppen gezien en deze kunnen van tweemaal herkomst zijn: of wilde vogels die door de droogte van bijvoorbeeld het Kaspische gebied ontvluchten, of ontsnappen uit collecties van lieden, die exotische vogels liever in hun achtertuin dan in hun natuurlijke broedgebied zien rondlopen. Beide mogelijkheden zijn voor de Purperkoet in kwestie even zielig, maar de veldman hoopt natuurlijk op een ontmoeting met één uit de eerstgenoemde categorie.

hoofd en kruin, op voorhoofd versmallend maar precieze vorm niet op gelet. Snavel fors, driehoekig, culmen naar punt toe naar beneden buigend; culmen in één lijn met bles lopend, daardoor bovenkop plat lijkend. Vorm mondhoek niet kunnen zien. Poten zeer stevig en vrij lang. Geen ring gezien.

Verenkleed: Met uitzondering van onderstaartdekveren geheel donker blauwpaars (violet), inclusief kop. Bovenzijde mogelijk iets lichter maar

kan veroorzaakt zijn door lichtval (schaduwwerking onderzijde). Geen groene kleur op bovengedelen kunnen vaststellen (ook niet nadat Karel Eigenhuis mij er op attendeerde nadat hij meende dit te zien; licht was toen al stuk minder geworden). Onderstaartdekveren wit.

Naakte delen: Oog niet kunnen zien. Snavel en vles rood. Poot rood, iets lichter lijkend dan bles. **Geluid:** Niet gehoord.

Bladzijde uit het schetsboek van Dirk Moerbeek, gemaakt op 20 augustus 1993 in de Lepelaarplassen. Voor de helft verkleind.

GEDRAG: Stond aanvankelijk stil in ondiep water, naast groep Wilde Eenden en Slobeenden. Begon iets later langzaam, bedachtzaam, heen en weer te lopen, steeds in open water blijvend, af en toe iets dicht bij rietkraag. Tijdens stappen kwam poot (soms, regelmatig?; viel in ieder geval eenmaal op) geheel boven water uit. Pikte eenmaal iets op uit water en hield dit met rechterpoot boven water vast terwijl hij er kortstondig aan knabbelde. Poetste zich soms kort. Strekte vleugels eenmaal boven lichaam. Strekte één maal rechtervleugel tegelijk met rechterpoot. Staart afwisselend onder vleugelpunten gehouden of opgewipt. Opgewipte staart wipt heen en weer (voor-achter) tijdens lopen, met daaronder witte onderstaartdekveren 'uitwaaiend'. Ook kop bewoog van voor naar achter tijdens lopen (liep één maal iets naar rietkraag toe terwijl eenden in paniek (kiekendief, Vos?) opvlogen).

■ Dirk J. Moerbeek, Eksterlaan 296, 2026 XP Haarlem, 023 - 388 122.

Themadag 'Arctische vogels' 9 oktober te Haren

De Nederlandse Ornithologische Unie en de Stichting Werkgroep Internationaal Wad- en Watervogelonderzoek organiseren op zaterdag 9 oktober 1993 een themadag 'Arctische vogels' in het Biologisch Centrum van de Rijksuniversiteit Groningen, Kerklaan 30 te Haren. De lezingen, zowel van onderzoekers uit Nederland als Duitsland en Rusland, zullen verschillende ecologische aspecten van watervogels in de arctische gebieden belichten. Gezien de toenemende interesse voor de arctische gebieden, wordt er veel belangstelling verwacht.

Op 9.45 uur gaat de zaal open waarna 25 minuten daarna de voorzitter van de Nederlandse Ornithologische Unie de themadag opent. Daarna volgen lezingen van Eric Martijn, Hans Schekerman, Gerard Boere, dr. P. Tomkovich, Maarten Loonen, Bart Ebbing & Bernard Spaans, Jan van de Kam, Tom van der Have, Ko de Korte en Hans-Ulrich Peter. Sluiting om 16.00 uur. De organisatie ligt in handen van J.B. Hulscher, Rijksweg 305, 9752 CE Haren, 050 - 346 826.

Het Biologisch Centrum ligt op loopafstand (tien minuten) van het NS-station Haren of is per bus (GADO/DVM lijnen 51, 53, 59) bereikbaar vanaf het NS-station Groningen.

Arctisch Weekend 1993

Het 'Arctisch Weekend 1993' is een symposium, bedoeld voor een ieder, die belangstelling heeft voor het (sub-)arctische en antarctische gebied. De werkgroep ter voorbereiding van dit jaarlijkse symposium organiseert reeds meer dan tien jaar dergelijke weekends en nodigt alle belangstellenden uit.

Het populair-wetenschappelijk programma wordt ingevuld door een groot aantal deskundigen, die meestal beroepshalve het Noord- en Zuidpoolgebied hebben bezocht of bestudeerd. Veel aandacht wordt besteed aan de specifieke plante- en dierenwereld, de geografie, kunst en cultuur en de bijzondere omstandigheden om in deze gebieden te kunnen overleven. Naast de vele voordrachten zullen ook dia- en videopresentaties worden gehouden die betrekking hebben op het polaire gebied.

Dit maal een symposium met als thema 'Mens en milieu in het poolgebied' met onderwerpen als de traditionele Inuit van Noordwest-Groenland, plantenonderzoek in het Noord- en Zuidpoolgebied, historisch onderzoek naar de walvisvaart in Straat Davis, Nova Zembla en het Willem-Barentszproject, het fenomeen van het Noorderlicht en dergelijke.

Het symposium vindt plaats in de Jeugherberg te Soest van vrijdagavond 12 tot zondagavond 14 november 1993. De kosten van dit gehele weekend zijn f 152,50 per persoon of f 298,50 per (echt)paar. Deze prijs is inclusief twee overnachtingen, alle maaltijden, koffie en thee in de jeugherberg. Meldt u tijdig. Vorig jaar waren de plaatsen snel volgeboekt, zodat tal van aanmeldingen moesten worden afgezegd.

Voor nadere inlichtingen kunt u zich wenden tot Paul en Truus de Groot, Aggelenstraat 17, 1483 TA De Rijp, 02997 - 1397.